

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ
ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

А.БАЙТҰРСЫНОВ АТЫНДАҒЫ
ҚОСТАНАЙ ӨңІРЛІК УНИВЕРСИТЕТІ

ҚОСТАНАЙ ОБЛЫСЫ ӘКІМДІГІ МӘДЕНИЕТ БАСҚАРМАСЫНЫҢ "ЫБЫРАЙ АЛТЫНСАРИННИҢ ҚОСТАНАЙ ОБЛЫСТЫҚ
МЕМОРИАЛДЫҚ МҰРАЖАЙЫ" КОММУНАЛДЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК МЕКЕМЕСІ

КОММУНАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ "КОСТАНАЙСКИЙ ОБЛАСТНОЙ МЕМОРИАЛЬНЫЙ
МУЗЕЙ ИБРАЯ АЛТЫНСАРИНА" УПРАВЛЕНИЯ КУЛЬТУРЫ АКИМАТА КОСТАНАЙСКОЙ ОБЛАСТИ

АЛТЫНСАРИН ОҚУЛАРЫ

«ИННОВАЦИЯ, БІЛІМ, ТӘЖІРИБЕ-БІЛІМ
БЕРУ ЖОЛЫНЫҢ ВЕКТОРЛАРЫ»

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ
КОНФЕРЕНЦИЯСЫ

МАТЕРИАЛДАРЫ

II КІТАП

АЛТЫНСАРИНСКИЕ ЧТЕНИЯ

МАТЕРИАЛЫ

МЕЖДУНАРОДНОЙ
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ
КОНФЕРЕНЦИИ

«ИННОВАЦИИ, ЗНАНИЯ,
ОПЫТ – ВЕКТОРЫ
ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТРЕКОВ»

II КНИГА

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ/ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Қуанышбаев Сеитбек Бекенович, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің Басқарма Төрағасы-Ректоры, география ғылымдарының докторы, Қазақстан Педагогикалық Ғылымдар Академиясының мүшесі;

Жарлыгасов Женис Бахытбекович, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің Зерттеулер, инновация және цифрландыру жөніндегі проректоры, ауыл шаруашылығы ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор;

Скударева Галина Николаевна, педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент, Мәскеу облысындағы МОУ «Мемлекеттік гуманитарлық-технологиялық университеті» ректорының м.а.; Ресей Федерациясының жалпы білім беру ісінің құрметті қызметкері, Ресей;

Бережнова Елена Викторовна, педагогика ғылымдарының докторы, профессор Мәскеу халықаралық мемлекеттік қатынастар институты, Ресей;

Ибраева Айман Елемановна, «Қостанай облысы әкімдігінің білім басқармасы» ММ жетекшісі;

Онищенко Елена Анатольевна, «Педагогикалық шеберлік орталығы» жекеменшік мекемесінің Қостанай қаласындағы филиалының директоры;

Демисенова Шнар Сапаровна, педагогика ғылымдарының кандидаты, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің педагогика және психология кафедрасының меңгерушісі;

Утегенова Бибикуль Мазановна, педагогика ғылымдарының кандидаты, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің педагогика және психология кафедрасының профессоры;

Смаглий Татьяна Ивановна, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің, педагогика ғылымдарының кандидаты; педагогика және психология кафедрасының қауым.профессоры;

Жетписбаева Айсылу Айратовна, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің Ы.Алтынсарин атындағы әдістемелік кабинетінің меңгерушісі.

«Инновация, білім, тәжірибе-білім беру жолының векторлары»: 2023 жылдың 17 ақпандағы Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. II Кітап. – Қостанай: А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, 2023. – 1231 б. = «Инновации, знания, опыт – векторы образовательных треков»: Материалы международной научно-практической конференции, 17 февраля 2023 года. II Книга. – Костанай: Костанайский региональный университет имени А.Байтұрсынова, 2023. – 1231 с.

ISBN 978-601-356-244-5

Жинаққа «Инновация, білім, тәжірибе-білім беру жолының векторлары» атты Алтынсарин оқулары халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары енгізілген.

Талқыланатын мәселелердің алуан түрлілігі мен кеңдігі мақала авторларына заманауи білім беруді жаңғырту мен дамытудың, осы үдерісте қазақ ағартушыларының педагогикалық мұрасын пайдаланудың жолдарын, мұғалімдерді даярлаудың тиімді технологиялары мен форматтарын әзірлеу мен енгізу мәселелерін, ақпараттық қоғамдағы білім беру кеңістігінің ерекшеліктерін айқындауға, сондай-ақ педагогтердің инновациялық қызметінің тәжірибесін жинақтауға, педагогикалық үдеріс субъектілерін психологиялық-педагогикалық қолдауға мүмкіндік берді.

Бұл жинақтың материалдары ғалымдарға, жоғары оқу орындары мен колледж оқытушыларына, мектеп мұғалімдері мен мектепке дейінгі тәрбиешілерге, педагог-психологтарға, магистранттар мен студенттерге қызықты болуы мүмкін.

В сборнике содержатся материалы Международной научно-практической конференции Алтынсаринские чтения «Инновации, знания, опыт – векторы образовательных треков». Многообразие и широта обсуждаемых проблем позволили авторам статей определить векторы модернизации и развития современного образования, использования в данном процессе педагогического наследия казахских просветителей, вопросов разработки и внедрения эффективных технологий и форматов подготовки учителей, специфики образовательного пространства в информационном обществе, а также обобщения опыта инновационной деятельности педагогов, психолого-педагогической поддержки субъектов педагогического процесса.

Материалы данного сборника могут быть интересны ученым, преподавателям вузов и колледжей, учителям школ и воспитателям дошкольных учреждений, педагогам-психологам, магистрантам и студентам.

ISBN 978-601-356-244-5

9|786013|562445|

УДК 37.02
ББК 74.00

актуально в настоящее время в силу того, что сегодня важно не столько дать ребенку как можно больший багаж знаний, сколько обеспечить его общекультурное, личностное и познавательное развитие, вооружить таким важным умением, как умение учиться.

Список литературы:

1. Акатов, Л.И. Социальная реабилитация детей с ограниченными возможностями здоровья.– М.: ВЛАДОС, 2003. – 368 с.
2. <https://nsportal.ru/detskii-sad/korreksionnaya-pedagogika/2018/10/10/individualno-tipicheskie-osobennosti-razvitiya>
3. Соколова, Н.Д. Дети с ограниченными возможностями: проблемы и инновационные тенденции в обучении и воспитании / Н.Д. Соколова, Л.В. Калиникова. – М.: 2005. – 180 с.
4. Закон РК «Об образовании»

ӨӘЖ 371-315-5

ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫНА ЕНГІЗІЛГЕН ҮШТІЛДІЛІКТІҢ ҚАЗАҚ МӘДЕНИЕТІНЕ ӘСЕРІ

Касенова Гульмира Талгатовна
тарих пәнінің педагог-зерттеушісі
Quantum STEM school мектебі
Астана қ., Қазақстан
Искакова Кыз-Жибек Сериковна
математика пәнінің педагогы
Quantum STEM school мектебі
Астана қ., Қазақстан
e-mail: gulmira.kassenova@quantum.edu.kz

Аңдатпа

Ұсынылған мақалада үштілді бағдарламаның қазақ мәдениеті мен ұлтына тигізер жағымды және жағымсыз әсері зерттеледі. Зерттеу нысаны мен пәні сәйкесінше ХХІ ғасырдың оқу жүйесіндегі үштілділіктің оң және теріс жақтары мен мәдениетке әсері. Оқу бағдарламасына үш тілділік енгізілуінің басты себептерін және оның қазақ мәдениетіне тигізер оң, теріс әсерін толықтай зерттеу және біздің еліміз, қоғамымыз үшін өзектілігін бағалау. Жаһандану үдерісімен келген білім беру жүйесіндегі өзгерістердің, нақтырақ айтсақ, үштілді бағдарламаның қазақ мәдениеті мен ұлттық тілге тигізер жағымды және жағымсыз әсерін зерттеп, талдау үшін келесі міндеттерді қарастыру керек: білім беру жүйесіндегі өзгерістерді–үштілді бағдарламаны енгізудің басты себептерін талдау; үштілділікке қатысты билік тарапынан жүргізілген реформаларды талдау; оның қоғамдағы қазақ тілінің қолданысына, мәдениетіне тигізетін ықпалын зерттеу мен талдау.

Түйінді сөздер: бағдарлама, мәдениет, үштілділік, жаңа бағыт, сауаттылық.

Аннотация

В предлагаемой статье рассматриваются положительные и отрицательные последствия трехязычной программы для казахской культуры и нации. Объектом и предметом исследования являются положительные и отрицательные стороны трехязычия в системе образования 21 века и влияние на культуру соответственно. Полное изучение основных причин введения трехязычия в учебную программу и его положительного и отрицательного влияния на казахскую культуру и оценка его актуальности для нашей страны и общества. Для изучения и анализа положительных и отрицательных последствий изменений в системе образования, вызванных процессом глобализации, а именно трехязычной программы по казахской культуре и национальному языку, следует рассмотреть следующие задачи: анализ изменений в система образования – основные причины введения трехязычной программы; анализ реформ, проводимых властями в отношении трехязычия; исследование и анализ его влияния на использование и культуру казахского языка в обществе.

Ключевые слова: программа, культура, трехязычие, новое направление, грамотность.

Abstract

The presented article examines the positive and negative effects of the trilingual program on the Kazakh culture and nation. The object and subject of the research are the positive and negative aspects of trilingualism in the educational system of the 21st century and the impact on culture, respectively. A complete study of the main reasons for the introduction of trilingualism into the curriculum and its positive and negative impact on Kazakh culture and assessment of its relevance for our country and society. In order to study and analyze the positive and negative effects of the changes in the education system brought by the globalization process, more specifically, the trilingual program on the Kazakh culture and national language, the following tasks should be considered: the analysis of the changes in the education system – the main reasons for the introduction of the trilingual program; analysis of the reforms carried out by the authorities regarding trilingualism; research and analysis of its impact on the use and culture of the Kazakh language in society.

Key words: program, culture, trilingualism, new direction, literacy.

XXI ғасырдың және жаһандану үдерісінің қарқынды өрбуі мен қоғамсаяси, экономикалық өзгерістерге ұшырады, бұл, әрине, мәдениеттегі және білім беру жүйесіндегі түбегейлі өзгерістерге әкеп соқты. Қазіргі таңда әлемдік білім беру жүйесіне сәйкес бірнеше тенденциялар бар: ақпараттық-коммуникациялық технологияларды жедел түрде дамытып, оқу үдерісіне енгізу, халықтың оқу сауаттылығы деңгейін көтеру және білім берудің қолжетімділігін қамтамасыз ету. Әлемдік оқу стандарттарын асай болу үшін оқу бағдарламасына үштілділік тіенгізіп, ағылшын тілінде тереңдетіп оқыту жүйесін ұйымдастыру. Осы тенденцияларға сәйкес билік білім беру жүйесіне өзгертулер енгізіп, бірқатар реформалар жүргізу үстінде, оның қатарында үштілділікте бар. Үштілділік болашақ ұрпақты қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде оқытуға бағытталған саясат болып келеді. Қазіргі уақытта ҚР Білім және Ғылым министрлігі үштілді білім берудің жолақтасын әзірлеу үстінде, «2011-2020 жылдар аралығына арналған білім беру жүйесін дамытудың мемлекеттік бағдарламасы» мен «Жол картасы» бағдарламаларына сәйкес мемлекеттік тілді меңгерген халық көрсеткіші 95%, орыс тілінде сөйлейтіндер саны 90%, алағылшын тілін жетік білетіндер 20% құрайды деген болжамдар жасалынды. Жастар батыс халықтарының мәдениетіне қызығушылығын танытып, батыс мәдениетімен тенденцияларына еліктейді. Бұл қазақ мәдениетіне жағымсыз әсерін тигізіп, ұлттық нысанның жоғалуына әкеп соғады [1, 1 б.].

Үштілділіктің оқу бағдарламасына енгізілуі қазақ мәдениетіне екі жақты әсерін тигізеді. Бір жағынан болашақ ұрпақтың зияткерлілігімен бәсекелестілігін арттырса, екінші жағынан, керісінше, халық нақышын жойып, әлемдік мәдениеттің үстемдігі пайда болады. Сол себепті, бұл тақырыптың өзектілігі жылдар бойы сақталып келе жатыр.

Ұсынылған мақаланың басты мақсаты үштілді бағдарламаның қазақ мәдениетімен ұлтына тигізер жағымды және жағымсыз әсерін зерттеп, талдау. Зерттеу нысанымен пәні сәйкесінше XXI ғасырдың оқу жүйесіндегі үштілділіктің оң және теріс жақтарымен мәдениетке әсері. Болжамы – оқу бағдарламасына үштілділік енгізілуінің басты, теріс әсерін толықтай ерттеу және біздің еліміз, қоғамымыз үшін өзектілігін бағалау. Жаһандану үдерісімен келген білім беру жүйесіндегі өзгерістердің, нақтырақ айтсақ, үштілді бағдарламаның қазақ мәдениетімен ұлттық тілге тигізер жағымды және жағымсыз әсерін зерттеп, талдау үшін келесіміндеттерді қарастыру керек: білім беру жүйесіндегі өзгерістерді–үштілді бағдарламаны енгізудің басты себептерін талдау; үштілділікке қатысты билік тарапынан жүргізілген реформаларды талдау; оның қоғамдағы қазақ тілінің қолданысына, мәдениетіне тигізетін ықпалын зерттеу мен талдау. Бүгінгі таңда ағылшын тілі экономикалық интеграцияның, жаңа технологиялар ғасырының басты тілі болып саналады. Әлем халқының елеулі бөлігімен ақпарат көздерінің 90%-ы екі жылдың соңында көбінесе ағылшын тіліне аударылып, негізгі қолданыста жүр [2, 68б.].

Одан басқа, халықтар бір ізділігін қолдап, дүниежүзінде жеткілікті, халықаралық концепциясын ұстанып жатқан мемлекеттерінде беделді позицияны сақтауда ағылшын тілі маңызды рөл атқарады. Яғни, әлемдік державалардың арасынан бәсекеге қабілеттілігін көрсету үшін үштілділікті енгізу керек. Оны жүзеге асыру үшін халық тұрғындарының арасынан шетілдегі сауаттылықты арттыру қажетті аспект болып табылады. Назарбаев Зияткерлік мектептерінің үштілді жаңа, инновациялық бағдарламасы білім берудегі сәтті стратегияларының мысалы бола алады. ҚР «Назарбаев Университеті, Назарбаев Зияткерлік мектептерімен Назарбаев Қорының мәртебесі уралы» заңына сәйкес Назарбаев Зияткерлік мектептері орта білім беруге арналған заманауи оқу бағдарламасын әзірлеу және енгізу алаңы болып табылады. Инновациялық мектеп моделін құрып құндылықтарды арттыруда үштілділіктің өзара әрекеттесу тәсілдерін қолдану әрине талап етіледі. Білім беру бағдарламасы, яғни NIS-Program арқылы қазіргі таңда жаратылыстану-математикалық бағыты бойынша білім беру үдерісі ортасыныптарда қазақша-орысша, ал жоғары класстарда ағылшынша жүзеге асырылады. Қазақстан аймақтарының лингвистикалық дифференциациясы сияқты түрлі факторларға назар аударуда басты мақсаттардың бірі болып келеді.

Үштілді білім беруге көшу бағдарламасының оң жақтарын талдайтын болсақ, жаһандану дәуірінде жастардың және жалпылама қоғамның ағылшын тіліне деген қызығушылықтарының артуы бизнес пен сауданың, экономикалық интеграцияның, озат технологиялардың, ғылымның және толықтай, бүкіл Қазақстанның дамуындағы маңызды кезең екені сөзсіз. Үштілділікке деген қызығушылық әсерінен жасөспірімдер әлемқоғамдастықтарына еліктеп өседі және олардың дүниетанымының кеңеюіне жағымды әсерін тигізеді. Үштілдік бағдарламасы арқылы қазақ мәдениетінде әлемге танымал етуге болады. Оған нақты мысал бұл еліміздің Назарбаев Зияткерлік мектептерінің немесе Білім Инновациялық лицей оқушыларының халықаралық сайыстарға қатысуы арқылы қазақ халқына деген басқа елдердің қызығушылығын арттыруымен шетелдік инвесторларды баулуы болып келеді.

Сонымен қатар, халықтың бірқатар бөлігі ағылшын және орыстілдерін жетік білсе, бұл олардың әлемді кең бекнарығындағы бәсекеге қабілеттілігін арттырып, халықтың ғасырлар бойы сақталған мәдени дәстүрлерін нығайтуға мүмкіндік береді. Осында да міндетті түрде аталып кететін басты мысал Назарбаев Зияткерлік мектептерінің түлектерінің жан-жақты дүние жүзілік компаниялардағы вакансиялары. Жоғарғы сыныптардағы жекелеген жаратылыстану-математикалық пәндерді ағылшын тіліне негізделіп, оқулық пен оқу- әдістемелік кешендерді әзірлеу арқылы, болашақ ұрпақтың әлемдік нарықтағы бәсекеге қабілеттілігін, ағылшын тілін жетікдеңгейде білетін түлектердің еңбекнарығын дағымандылығын арттырып, оқушыларды тілді қорғаға ену әдісі арқылы жаһандық перспективаларын көбейтеді.

Үштілді оқубағдарламасының мықты жақтарын дәлелдеу үшін шетелдердің тәжірибесін алып талдауға болады. Мәселен, Орталық Еуропаның тұрақты, әрібей тарапсаясатымен, халықаралық ұйымдардың штаб-пәтері, дүниежүзілік банк қоры ретінде танылған Швейцария мемлекетінде неміс, француз, италиян және романш төрт ресми тілдері тағайындалған. Одан басқа, әлемдік дамудың кілтіретінде ағылшын тілі демектеп бағдарламасына маңызы жоғары деңгейде бағаланып енгізілді. Осындай полиглоттық саясатты білім беру жүйесіне енгізу арқасында, қазіргі таңда, Швейцариятоп 30 дамыған мемлекеттердің арасына кірген болатын. Дүниежүзілік банк қорларын сақтап, шоколад, сағат сияқты ұлттық тауарларды әлемдік деңгейге шығарды. Экономикалық дамудан басқа, білікті жоғары оқу орындарымен мықты мемлекет [3, 5б.].

Қорыта айтсақ, осындай артықшылықтарды ерекшеленуге болады: Қазақстанның әлемдегі билігімен мәртебесін арттыру, Басқа халықтар тарапынан қазақ мәдениетіне қызығушылығын арттыру, Қоғамның мәдени жаңғыруын қамтамасыз етіп, толеранттылығын дамыту, Әлемдік еңбекнарығындағы үштілді ортада қазақ азаматтарының жетекші атар орындарына ие болуы. Үштілділік, әрине, болашағы зор идея, дегенменде ол мұқият жоспарлануы қажет, себебі ол қазақ халқының, әсіресе мәдениеттің, ұлттық құндылықтарымен тұтастығының дамуына үлкен кедергі болуы мүмкін.

Ең біріншіден, үштілділікті қазақстандық оқу бағдарламасына енгізу мәдени бірізділікке қауіп төндіреді. Мәселен, студенттер ағылшын және орыс тілдеріне көп көңіл бөліп, шет тілдермен туған тілдің мағынасын жоққа шығаруы мүмкін. Бұл нәтижесінде ұлттық бірегейлікпен ерекшеліктердің жоғалуына соқтырады. Бұл аспектінің өзектілігін Президент қаулысымен жарияланған «ҚР тілсаясатын іскеасырудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасынан» анық көруге болады. Маңызы жоғары айткететін үзінді өзгетілдің әсеріне қарсы тұру имунитетінің әзергі шетөмендеңгейде болуы [4, 247-265 б.].

Екіншіден, шеттілдеріне қызығушылығын танытқан жасөспірімдердің көзқарастары дүниежүзілік стандарттармен тенденцияларға сәйкес өзгереді. Көбінесе ағылшын мен орыстілдерін оқитын азаматтар олардың мәдениеттеріне бетбұрады. Мысалы, жастардың субмәдениеттерге тиестілігі, шетелкинематографы мен әдебиетіне тартымдылығы дәлел бола алады. Тәуелсіз Қазақстанның бүкіл тарихы барысында тіл мәселесі ұлттық саясаттағы ең қызу талқыланатын сұрақтардың бірі болып саналды. Жылдан жылға қарай шеттілдердің танымалдылығы әсерінен, қазақ тіліне деген болашақ ұрпақтар апынан сұраныс азайып жатыр. Оған нақты дәлел, 2008 жылдың тамызында «Альтернатива» қазіргіз ерттеулер орталығымен «Ашық қоғам» аймақтық институтының қолдауымен жүргізілген социологиялық зерттеу. Осы жобаның нәтижесі бойынша қазақтардың 98,4 пайызы қазақ тілін өз ана тілі ретінде деп санасада, 74,7 пайызы ғана қазақ тілінде еркін сөйлейалады. Оның ішінде 14,4 пайызы қазақ тілінде емін-еркін сөйлеседе, жазу қабілеттері нашар, 2,9 пайызы қазақ тілін түсінсе де сөйлейалмайды және 2 пайызы қазақ тілін мүлдем білмейді. Бұл өкінішке орай өте өзекті жайт. Осы мәселеге түрткі болып келетін нәрсе, әрине, үштілділіктің толық жоспарынсыз жүргізілуімен ағылшын және орыс тілдерінің үстемдігі.

Сонымен қатар, «ҚР тіл саясатын іске асырудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасының» әлеуметтік-функционалды параметр бөлімінде аталған бұқаралық ақпарат көздері мәселесенің өршуі. Яғни, әлеуметтік желілердің көбісінде ақпарат, түрлі статистикалық, диаграммалық

мәлімет қазақ тілінді емес, орыс немесе ағылшын тілдерінде беріледі. Бұл әрине, ұлттық тілі-қазақтілінің сұранысының азаю мәселесін тудырады [5, 78б.].

Мақаланың негізгі мақсаты – үштілділікті оқу бағдарламасына енгізудің басты себептерін анықтап, оның қазақ мәдениетіне теріс және оң әсерін бағалап, қоғамның осы мәселеге деген көзқарасын білу болып табылады, сол себепті, мен сандық зерттеу әдісін таңдадым.

«Тілдердің үш тұғырлығы» мәдени бағдарламасы. Оның арқасында Қазақстан бүкіл әлемге халқы үш тілді пайдаланатын мәдениетті ел ретінде танылуға мүмкіндік берді. Бұлар – қазақ тілі – мемлекеттік тілі, орыс тілі – ұлтаралық қатынас тілі және ағылшын тілі – жаһандық экономикаға ойдағыдай кіру тілі. Қазақ студенттеріне шетелде сапалы жоғары білім алуына үлкен мүмкіндік қашылуы. Соңғы статистикалық мәліметтерге сүйенетін болсақ, қазіргі таңда шетелде жүріп, ел мәртебесін көтеріп жатқан қазақ студенттерінің саны 90 мыңға жетті. Сонымен қатар, білім жүйесі туралы айтсақ, Назарбаев Зияткерлік мектептеріндегі және Білім Инновациялық лицейлердің ішіндегі шетел мұғалімдер санының артуы дәлел бола алады. Яғни, шетел мамандардың тарапынан қазақ мәдениетіне, білім жүйесіне деген сұраныстары бар. Әлемдік деңгейде ел мәртебесінің жоғарлауы. Әлемдік стандарттарға сәйкес келіп, тұрақты дамуы. Назарбаев Зияткерлік мектептері сияқты жобалардың енгізілуі арқылы, бәсекеге қабілетті, зияткер болашақ ұрпақты тәрбиелеу. Жағымды жақтары көп болғанымен, теріс аспектілері де аз емес. Ең біріншіден атап кететін басты мәселе – ана тілі қазақ тілінің қолданысының төмендеуі. Қазіргі таңда, жасөспірімдер тарапынан дүниежүзілік маңызы бар ағылшын тілін үйренейін деп, қазақ тіліне деген сұраныс төмендеп жатыр. Түрлі субмәдениеттердің пайда болуы. Үштілділіктің беретін мүмкіндіктерін қарастырсақ: Жан-жақты дамыған 30 елдің қатарына енуге үлкен мүмкіндіктің ашылуы. Оған дәлел, жоғарыда келтірілген «Тұрақты даму» және «2030-2050 стратегиялары» барысында жүргізілен жобалар. Мысалы, латиницаға көшу бағдарламасы: Әлемдік қауымдастықта беделдің жоғарлауы. Қазақстанның ертүрлі дүниежүзілік ұйымдарға мүше болып кіруі және тілдік барьер әсерінің азаюы. Шет мемлекеттердің тұрғындарының тарапынан қазақ мәдениетіне деген қызығушылығының арттуы. Сонымен үштілділіктің келтіретін қауіп-қатерін талдайтын болсақ: Халық бірізділігінің жойылуы, Қазақ тілі қолданысының мүлдем төмендеп, нәтижесінде жойылуы, Қазақ болмыстың ерекшелінбей, мәдениеттің батысқа еліктеуі [6, 153б.].

Экономикалық тұрғыдан атап кететін басты аспект бұл қазақ мәдениетіне деген шетелдіктердің қызығушылығын арттыру арқылы туристтер саны күрт жоғарлайды. Мәселен, қазіргі таңда көптеген рухани маңыздылығы бар ескерткіштердің құрылу тарихы әлеуметтік желілерде қазақ, орыс және міндетті түрде ағылшын тілінде жарияланады. Ақпараттық ресурстардың үш тілде тең қолжетімділігі, туристер тарапынан қазақ жеріне тартымдылықты қамтамасыз етеді. Әлеуметтік-мәдени аспект – бұл халықаралық интеграция. Оған қарамастан, рухани қауіпсіздіктің зардап шегуі де мәселе болып қала береді. Бұл, ең біріншіден, қазақ тілінің ұмытылу қауіпі және екіншіден, қазақ мәдениетінің бірізділігі [7, 99 б.].

Жаһандану дәуірінде жастардың және жалпылама қоғамның ағылшын тіліне деген қызығушылықтарының артуы бизнеспен сауданың, экономикалық интеграцияның, ғылымның және толықтай, бүкіл Қазақстанның дамуында маңызды рөлді атқарады. Сонымен қатар, үштілділік мәдениеттің және жастардың көзқарастарының жан-жақты дамуын қамтамасыз етіп, этникалық қарым-қатынастың өрлеуіне де жағымды әсерін тигізеді. Халық аралық ұйымға кіріп, дамуға үлкен қадам жасасақта, кез-келген халықтың негізі болып табылатын мәдениетіміз жайлы ұмытпауымыз жөн. Оңәсері бар болғанымен, билік тарапынан міндетті түрде теріс ықпалын азайту мақсатында іс-шаралар жүргізілуі қажет. Сонымен: «Рухани жаңғыру», «Қазақжерінің жеті қыры» және тағы басқа ұлттық маңызы бар жобалардың санын арттыру. Жастар арасында мәдениет объектілерінің популяризациясы жүзеге асады да, ұлттық шежіре сақталып, ұрпақтан ұрпаққа тарала береді. Қазақ тілінің популяризациясын әлеуметтік желілер мен медиа арқылы қамтамасыз ету. Қазақ кинематографын, әдебиетін және театр, музыка өнерін дамыту.

Одан басқа, билік тарапынан іс-шаралар жүзеге асырылса да, қазақ азаматтарының ойнайтын рөлі ерекше. Қазақ тілі мен мәдениетін сүю әрбір адамның өзінен басталады. Осыған орай, жас кезден бастап балалармен жастарға қазақ ерекшеліктерімізге деген сүйіспеншілігін арттыру да қажет. Қорытындылай келе, мақалада құнды мәліметтер пайдаланғандықтан, жоба толығымен сәтті жазылып, жұмыстың алға қойған мақсат – міндеттері толығымен орындалды. Оқу бағдарламасына үштілділік енгізілуінің басты себептерін және оның қазақ мәдениетіне тигізетін оң және теріс әсерін толықтай зерттеу және біздің еліміз, қоғамымыз үшін өзектілігін бағалау қолымнан келді деп ойлаймын. Болашақта эксперттердің үштілділік туралы көз-қарастарын анықтау үшін, білім беру жүйесіндегі басты жетекші күш-мұғалімдерден, сонымен қатар филологтар мен ғалымдардан сұхбат жүргізуді жоспарлаймын.

Әдебиеттер тізімі:

- 1 «Қазақстан 2050 стратегиясы: Жол картасы», 2010 ж.
- 2 Хасанұлы Б.Тілдік қатынас негіздері, Алматы, 2008 ж. – 68 б.
- 3 Назарбаев, Н.Ә. «Қазақстан-2050» стратегиясы – қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты. Егемен Қазақстан. – 2012 ж. – 5 б.
- 4 Stotz, D. (2006). Breaching the peace: Struggles around multi lingualism in Switzerland. Language Policy, 5 (3), 247 – 265 p.
- 5 Тер-Минасова С.Г. «Языки межкультурная коммуникация», М., Слово/Slovo. – 2008г. – 78 стр.
- 6 Ибраева Ж. М. «Көптілділікті іске асыру- бүгінгі күннің талабы». Алматы. – 2018 ж. – 153 б.
- 7 Аримбекова А.Г. «Көптілді білім беруде қарастырылатын құзіреттілік мәселелері», Ерғали Е. «Тіл білудің теңдессіз тиімділіктері». Алматы. – 2019 ж. – 99 б.

УДК 159.9

КОПИНГ СТРАТЕГИИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПРАКТИКИ ПРЕОДОЛЕНИЯ СЕТЕВОЙ ЗАВИСИМОСТИ

Касымов Ербота Ергалий-ұлы
магистрант ЕНУ им. Л.Н. Гумилева
г.Астана, Казахстан
E-mail: erbotakasymov@mail.ru

Аннотация

Актуальность темы обусловлена возрастающей ролью социальных сетей в человеческом социуме, а также зависимостью населения земного шара от них. Задачей статьи является исследование проблемы стресса зависимости от социальных сетей, а также её решения путем применения копинг стратегий. Целью статьи является освещение копинг стратегий для преодоления стресса, вызванного у людей с зависимостью от социальных сетей.

Ключевые слова: копинг, проблема, социальные сети, стресс, стратегии.

Аңдатпа

Тақырыптың өзектілігі әлеуметтік желілердің адамзат қоғамындағы рөлінің артуына, сондай-ақ әлем халқының оларға тәуелділігіне байланысты. Мақаланың мақсаты әлеуметтік желіге тәуелділік күйзелісі проблемасын, сонымен қатар оны жеңу стратегияларын қолдану арқылы шешуді зерттеу болып табылады. Мақаланың мақсаты – әлеуметтік желіге тәуелді адамдарда туындаған стрессті жеңу стратегияларын көрсету.

Түйінді сөздер: копинг, мәселе, әлеуметтік желілер, стресс, стратегиялар.

Abstract

The relevance of the topic is due to the growing role of social networks in human society, as well as the dependence of the world's population on them. The aim of the article is to study the problem of social network addiction stress, as well as its solution through the use of coping strategies. The purpose of the article is to highlight coping strategies for coping with stress caused in people with social media addiction.

Key words: coping, problem, social network, stress, strategies.

Важность выбранной темы определяется постоянно возрастающей ролью социальных сетей в человеческом социуме. Можно сказать, что более 50 процентов населения земного шара периодически пользуется различными социальными сетями. Научно-технический прогресс усилил роль электронных гаджетов в жизни каждого человека. Социальные сети внедряются в отношения между людьми, становятся проводниками человеческой потребности в общении. Тем самым, происходит подмена процесса непосредственного человеческого общения на модель искусственного виртуального контакта между людьми.

Зачастую в компании молодых людей можно увидеть картину, что все присутствующие уткнулись в свои электронные устройства, не обращая внимания на окружающих. В средствах массовой информации (далее – СМИ) приводятся примеры, когда молодые родители, увлеченные виртуальным общением с удаленным собеседником, оставляют без внимания своих малолетних детей, которые нуждаются в вербальном контакте и тактильных ощущениях. В результате эти дети лишены ласки и